

Social- og Indenrigsministeriet
Kontoret for Familier
J.nr. 2015-6289
Mjo/Lth
29. september 2015

Udkast

Forslag
til

Lov om ændring af forældreansvarsloven og lov om social service
(Forældremyndighed når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død m.v.)

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014, som ændret ved § 2 i lov nr. 1525 af 27. december 2014, § 1 i lov nr. 270 af 25. marts 2015 og § 3 i lov nr. 530 af 29. april 2015, foretages følgende ændringer:

1. I § 13, stk. 2, 2. pkt., indsættes efter ”ægtepar”: ”eller et samlevende par”, og efter ”ægtefælle” indsættes: ”eller samlever”.

2. § 15 ophæves og i stedet indsættes:

”§ 15. Hvis en forælder dør, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed, har den efterlevende forælder forældremyndigheden alene, jf. dog stk. 2 og § 15 a, stk. 1.

Stk. 2. Hvis den efterlevende forælder i en situation omfattet af stk. 1 har forældremyndigheden alene, og barnet ved dødsfaldet ikke havde bopæl hos den efterlevende forælder, kan andre i forbindelse med dødsfaldet anmode om forældremyndigheden. Statsforvaltningen træffer afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden.

Stk. 3. Dør en forælder, der har forældremyndigheden alene, kan en efterlevende forælder og andre anmode om forældremyndigheden. Statsforvaltningen træffer afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. Det samme gælder, når der er fælles forældremyndighed, og begge forældre dør.

Stk. 4. I sager omfattet af stk. 2 og 3 finder § 13, stk. 2, 2. pkt., tilsvarende anvendelse.

§ 15 a. Hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed, eller den efterlevende forælder havde forældremyndigheden alene, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om, hvorvidt forældremyndigheden skal forblive hos den efterlevende forælder, eller om en anden skal have forældremyndigheden.

Stk. 2. Hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og den afdøde forælder havde forældremyndigheden alene, finder § 15, stk. 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. I sager omfattet af stk. 1 finder § 13, stk. 2, 2. pkt., tilsvarende anvendelse.”

3. I § 16 ophæves 2. pkt.

4. I § 36, *stk. 1*, ændres ”godkendes eller der træffes afgørelse herom efter § 15, *stk. 2*,” til:
”godkendes, eller der træffes afgørelse om forældremyndighed efter § 15, *stk. 3*, eller § 15 a, *stk. 2*,”.

5. I § 37 ophæves *1. pkt.*, og i *2. pkt.* ændres "afgørelsen" til: "en afgørelse efter § 15 eller § 15 a".

§ 2

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 8. september 2015, foretages følgende ændring:

1. I § 57 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* *Stk. 1* finder tilsvarende anvendelse, når statsforvaltningen til brug for behandlingen af en sag efter forældreansvarslovens § 15 a, *stk. 1*, anmoder kommunalbestyrelsen herom.”

§ 3

Loven træder i kraft den 1. marts 2016.

§ 4

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog *stk. 2*.

Stk. 2. § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Baggrund

3. Lovforslagets indhold

3.1. Forældreansvarsloven generelt

3.1.1. Barnets bedste

3.1.2. Forældremyndighed

3.2. Forældremyndighed når en forælder afgår ved døden

3.2.1. Gældende ret

3.2.1.1. Forældremyndighed efter en forælders dødsfald

3.2.1.2. Forældremyndighed når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død

3.2.1.3. Behandling og sagsoplysning

3.2.1.4. Statsforvaltningens afdækning af praksis og gennemgang af retspraksis

3.2.2. Norge og Sverige

3.2.3. Ministeriets overvejelser

3.2.4. Den foreslåede ordning

3.3. Efterprøvelse af den efterlevende forælders forældremyndighed, når denne har forvoldt den anden forælders død

3.3.1. Gældende ret

3.3.2. Ministeriets overvejelser

3.3.3. Den foreslåede ordning

3.4. Forældremyndighed til samlevende par

3.4.1. Gældende ret

3.4.2. Ministeriets overvejelser

3.4.3. Den foreslåede ordning

4. Ligestillingsmæssige konsekvenser

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

7. Miljømæssige konsekvenser

8. Administrative konsekvenser for borgerne

9. Forholdet til EU-retten

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

11. Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

1. Indledning

Barnets bedste og belysningen af barnets perspektiv er de styrende hensyn efter forældreansvarsloven. Alle afgørelser efter loven skal således træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og der skal i alle forhold tages hensyn til barnets synspunkter.

Disse grundlæggende bestemmelser kom ind i loven i 2007 med vedtagelsen af forældreansvarsloven ud fra et ønske om at give hensynet til barnet en mere fremtrædende plads.

Det skulle således bl.a. tydeliggøres, at der i loven er tale om barnets ret til begge sine forældre og ikke om forældrenes ret til barnet.

Bestemmelsen om, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, gjorde op med den tidligere lovgivnings mange forskellige nuanceringer af begrebet ”barnets bedste”, som gav plads for flere forskellige fortolkningsmuligheder. Dette førte således til, at lovens forskellige særkriterier blev ophævet.

I 2011 blev der gennemført en omfattende evaluering af loven, og ved den efterfølgende ændring af loven i 2012 blev barnets perspektiv og lovens grundprincip om, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, styrket.

Forældreansvarsloven harmonerer således med artikel 3 i FN's konvention om barnets rettigheder, hvorefter barnets tarv skal komme i første række i alle foranstaltninger vedrørende børn, herunder i lovgivningen

Loven indeholder også bestemmelser om placering af forældremyndighed, når en forælder afgår ved døden. Disse bestemmelser indeholder i modsætning til lovens øvrige systematik særkriterier, som giver den efterlevende forælder en fortrinsstilling til at beholde eller få forældremyndigheden. Denne fortrinsstilling gælder også, hvis en forælder har forvoldt den anden forælders død.

Fortrinsstillingen betyder ikke, at den efterlevende forælder uden videre beholder eller får forældremyndigheden, idet forældremyndighedsafgørelsen uanset fortrinsstillingen skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

På baggrund af en afdækning, som statsforvaltningen har foretaget af behandlingen af disse sager, og gennemgang af retspraksis kan det udledes, at der ved myndighedernes afgørelser om placering af forældremyndighed efter en forælders død tages afsæt i, hvad der er bedst for barnet, og at der foretages en grundig sagsoplysning og belysning af det konkrete barns perspektiv.

Det overordnede formål med lovforslaget er at styrke barnets perspektiv og yderligere at tydeliggøre, at lovens grundlæggende princip om, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, også er styrende, når der skal tages stilling til forældremyndigheden i tilfælde, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død.

Dette foreslås gennemført ved, at statsforvaltningen i alle tilfælde skal efterprøve, hvad der er bedst for barnet i relation til forældremyndigheden, når den efterlevende forælder har forvoldt den anden forælders død.

Samtidig foreslås det at lade den efterlevendes lovbestemte fortrinsstilling udgå i de situationer, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død.

Som en afledt effekt af dette forslag foreslås det, at den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling generelt udgår af loven, når der skal tages stilling til forældremyndighed efter en forælders død. Herved understreges det, at der altid i overensstemmelse med det generelle udgangspunkt i loven skal foretages en konkret, individuel vurdering af barnets bedste i relation til

forældremyndigheden. På den måde bringes reglerne om forældremyndighed efter en forælders død i overensstemmelse med lovens øvrige systematik og den gældende praksis på området.

Selvom den lovbestemte fortrinsstilling udgår i alle sager om forældremyndighed efter en forælders død, skal det fortsat indgå med betydelig vægt ved afgørelsen om placeringen af forældremyndigheden, at den efterlevende er barnets eneste tilbageværende forælder.

Endelig foreslås det, at forældre får mulighed for at overføre forældremyndighed til et samlevende par, og at statsforvaltningen efter en forælders død får mulighed for at give forældremyndigheden til et samlevende par. Det skal således ikke længere være en betingelse for at overføre forældremyndighed til et par, at de er gift med hinanden.

2. Baggrund

Forældreansvarslovens bestemmelser om forældremyndighed ved en forælders død er – bortset fra sproglige moderniseringer – videreført fra lov om forældremyndighed og samvær fra 1995.

Forældreansvarsloven fra 2007 indeholder i § 4 en bestemmelse, der generelt fastlægger, at alle afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Bestemmelsen tager udgangspunkt i artikel 3 i FN's konvention om barnets rettigheder, hvorefter barnets bedste skal komme i første række ved alle foranstaltninger vedrørende barnet.

Selvom der med lovens § 4 er indført et grundlæggende og styrende princip, hvorefter alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, er bestemmelserne om den efterlevende forælders fortrinsstilling i forbindelse med en forælders død forblevet uændret.

Har den ene forælder forvoldt den anden forælders død, er der tale om en yderst indgribende og belastende forandring i barnets livssituation, der afstedkommer et betydeligt behov for, at barnets behov og perspektiv belyses og overvejes nøje. I disse situationer bør det derfor være tydeligt, at der altid i overensstemmelse med det generelle udgangspunkt i loven skal foretages en konkret vurdering af barnets bedste. Samtidig skal myndighederne i alle de tilfælde, hvor en forælder har forvoldt den anden forælders død, kunne efterprøve, hvad der er bedst for barnet i relation til forældremyndigheden.

Som en afledt effekt heraf bør den efterlevende forælders fortrinsstilling også udgå i andre sager om placering af forældremyndighed efter en forælders død, sådan at lovens bestemmelser herom generelt bringes i overensstemmelse med lovens systematik og med gældende praksis. En afdækning af området har således vist, at dette særkriterie er overflødigt og må anses for indeholdt i den vurdering, der foretages efter § 4.

Forslaget bygger på den politiske aftale, som regeringen den 9. september 2015 indgik med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om ændring af reglerne om forældremyndighed ved død. Aftalen har følgende ordlyd:

”Politisk aftale om ændring af forældreansvarslovens § 15 (forældremyndighed ved dødsfald)

Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti har den 9. september 2015 indgået en aftale om ændring af forældreansvarslovens § 15.

Når den ene forælder forvolder den andens død, skal der fremover i alle tilfælde tages stilling til, hvad der er bedst for barnet i relation til forældremyndighed.

Det er således aftalepartiernes ønske, at Statsforvaltningen, i alle tilfælde hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, skal efterprøve, hvad der er bedst for barnet i relation til forældremyndigheden. Det er aftalepartiernes opfattelse, at denne mulighed for efterprøvelse af forældremyndigheden giver en fremadrettet løsning til barnets bedste i en for barnet meget vanskelig og sårbar situation.

Samtidig afskaffes fortrinsstillingen i disse tilfælde for en efterlevende forælder til at få forældremyndigheden. Aftalepartierne er således enige om, at forældremyndighedsafgørelser i disse tilfælde bør træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, uden at den efterlevende forælder på forhånd har en fortrinsstilling til at beholde eller få forældremyndigheden over barnet.

Efter aftalepartiernes opfattelse vil afskaffelse af fortrinsstillingen understrege, at der altid i overensstemmelse med det generelle udgangspunkt i loven skal foretages en konkret vurdering af barnets bedste i relation til forældremyndigheden.

Partierne er opmærksomme på, at sager, hvor den ene forælder er afdød ved døden, kræver en grundig sagsoplysning, og at alle relevante forhold i sagen skal belyses. Kravet til sagsoplysningen vil derfor blive tydeliggjort i lovforslaget og behovet for at inddrage barnets netværk vil ligeledes blive understreget.

Den nye udformning af forældreansvarslovens § 15 skal også finde anvendelse på verserende forældremyndighedssager. Dette indebærer bl.a., at afskaffelsen af fortrinsstillingen også vil gælde for verserende sager.

På baggrund af aftalen forventer regeringen at fremsætte lovforslag i december 2015.”

3. Lovforslagets indhold

3.1. Forældreansvarsloven generelt

Reglerne om forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v.) findes i forældreansvarsloven (lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014 med senere ændringer).

3.1.1. Barnets bedste

Det fremgår af lovens § 4, at afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Efter FN's konvention om barnets rettigheder skal dette hensyn som et grundlæggende princip gennemsyre lovgivningen og alle afgørelser vedrørende barnet.

Bestemmelsen fastslår således lovens grundlæggende princip om, at der ved alle afgørelser, som myndighederne træffer efter loven, skal tages hensyn til, hvad der er bedst for barnet.

Hverken konventionen eller loven indeholder en definition af ”barnets bedste”. Der er tale om en retlig standard, som er under stadig udvikling. Barnets bedste er den til enhver tid bedst tænkelige løsning for det enkelte barn og beror derfor på en individuel vurdering af netop dette barns forhold – herunder barnets egen indstilling – sammenholdt med den viden og det erfaringsgrundlag, der i øvrigt foreligger, f.eks. i form af børnesagkyndige undersøgelser.

Efter lovens § 5 skal der i alle forhold vedrørende barnet tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed.

Efter lovens § 34 skal barnet inddrages under en sag om forældremyndighed, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv. Hvis det må antages at være til skade for barnet, eller hvis det må anses for unødvendigt efter sagens omstændigheder, skal barnet ikke inddrages direkte i sagen. Det er vigtigt at sikre, at inddragelsen sker på en så skånsom måde som muligt for barnet, sådan at forældreansvarslovens intentioner om ikke at ansvarliggøre barnet ved inddragelsen understøttes bedst muligt, og sådan at den loyalitetskonflikt, som barnet ofte befinder sig i, ikke forværres ved inddragelsen.

3.1.2. Forældremyndighed

En forældremyndighedsindehaver skal efter § 2 varetage omsorgen for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesser og behov.

Forældremyndighedens nærmere indhold er ikke reguleret, men forældremyndighed omfatter både den daglige omsorg for barnet og beslutninger af mere væsentlig karakter. En forældremyndighedsindehaver er endvidere værge for barnet og varetager barnets økonomiske interesser.

Det afhænger af kontakten mellem forældremyndighedsindehaveren og barnet, i hvilket omfang forældremyndighedsindehaveren varetager sine forpligtelser direkte, og også i hvilket omfang forældremyndighedsindehaveren personligt varetager alle sine pligter. Der er eksempelvis ikke noget til hinder for, at en forælder har forældremyndigheden over et barn eller har del i denne, selvom vedkommende ikke bor sammen med barnet eller eventuelt bor langt fra barnet. Den geografiske afstand er således uden betydning for forældremyndighedsindehaverens mulighed for at træffe væsentlige beslutninger om barnets forhold, men lang afstand vil dog betyde, at den direkte, daglige omsorg for barnet må varetages af andre.

3.2. Forældremyndighed når en forælder afgår ved døden

3.2.1. Gældende ret

Forældreansvarslovens § 15 regulerer placeringen af forældremyndighed efter en forælders død. Loven skelner mellem de situationer, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, afsnit 3.2.1.2., og andre dødsfaldssituationer, afsnit 3.2.1.1.

Afgørelser efter § 15 træffes af statsforvaltningen. Behandlingen af disse sager og muligheden for at indbringe statsforvaltningens afgørelser for domstolene er beskrevet i afsnit 3.2.1.3.

3.2.1.1. Forældremyndighed efter en forælders død

Efter forældreansvarslovens § 15, stk. 1, 1. pkt., forbliver forældremyndigheden hos den efterlevende forælder, hvis den ene forælder dør, og forældrene havde fælles forældremyndighed. Dette gælder også, hvis barnet ved dødsfaldet ikke bor sammen med den efterlevende forælder.

Hvis barnet ved dødsfaldet boede sammen med begge forældre, eller hvis barnet ved dødsfaldet boede sammen med den efterlevende forælder, kan andre ikke anmode om forældremyndigheden over barnet.

Derimod kan en anden i forbindelse med dødsfaldet anmode om forældremyndigheden over barnet, hvis forældrene havde fælles forældremyndighed, men barnet ikke boede sammen med den efterlevende forælder. Dette følger af § 15, stk. 1, 2. pkt. En sådan anmodning kan kun imødekommes, hvis hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod, at forældremyndigheden forbliver hos den efterlevende forælder, jf. § 15, stk. 1, 3. pkt. Den efterlevende forælder har således en fortrinsstilling med hensyn til at beholde forældremyndigheden. Afgørelsen om forældremyndigheden skal dog efter § 4 træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Det følger af § 15, stk. 1, 1. og 2. pkt., at en efterlevende forælder, der ved dødsfaldet havde forældremyndigheden alene, beholder forældremyndigheden. Dette gælder både situationer, hvor barnet ved dødsfaldet boede sammen med den efterlevende forælder, og situationer, hvor barnet ikke boede sammen med den efterlevende forælder, herunder situationer hvor barnet i en længere periode ikke har haft kontakt med denne forælder.

Har en forælder forældremyndigheden alene, og dør denne forælder, eller medfører et dødsfald i øvrigt, at ingen har forældremyndigheden, følger det af § 15, stk. 2, 1. pkt., at det under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, bestemmes hvem der skal have forældremyndigheden. Bestemmelsen indebærer, at der altid skal udpeges en forældremyndighedsindehaver, hvis et dødsfald medfører, at et barn står uden forældremyndighedsindehaver.

Anmoder den efterlevende forælder om forældremyndigheden, imødekommes anmodningen, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det, jf. § 15, stk. 2, 2. pkt.

Hvis der er flere, der anmoder om forældremyndigheden, har den efterlevende forælder således en fortrinsstilling med hensyn til at få forældremyndigheden. Afgørelsen om forældremyndigheden skal dog efter § 4 træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Hvis det kun er den efterlevende forælder, der anmoder om forældremyndigheden, imødekommes anmodningen, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det. Afgørelsen om forældremyndigheden skal dog også i disse tilfælde træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Dette betyder, at statsforvaltningen kan afslå anmodningen fra den efterlevende forælder, hvis det ikke vurderes at være bedst for barnet, at den efterlevende forælder har forældremyndigheden. I denne situation står barnet uden forældremyndighedsindehaver, og statsforvaltningen skal finde en

egnet forældremyndighedsindehaver. Til brug herfor kan statsforvaltningen kontakte kommunen, idet kommunalbestyrelsen i fornødent omfang skal medvirke til, at der udpeges en egnet forældremyndighedsindehaver, når ingen har forældremyndigheden. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 3.2.1.3.

Fortrinsstillingen i § 15, stk. 1, 3. pkt., og § 15, stk. 2, 2. pkt., må tages som udtryk for, at det generelt må anses for bedst for barnet, at det er en af forældrene, der har forældremyndigheden. Fortrinsstillingen betyder dog ikke, at den efterlevende forælder uden videre beholder eller får forældremyndigheden. Afgørelsen skal således efter § 4 altid træffes ud fra, hvad der er bedst for det konkrete barn. Hertil kommer, at der efter § 5 skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed, og at afgørelsen efter § 34 skal træffes på baggrund af inddragelse af barnet og dets perspektiv. Se nærmere om sagsoplysningen i afsnit 3.2.1.3.

3.2.1.2. Forældremyndighed når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død

Som nævnt i afsnit 3.2.1.1. følger det af forældreansvarslovens § 15, stk. 1, 1. pkt., at forældremyndigheden forbliver hos den efterlevende forælder efter den anden forælders død, hvis forældrene havde fælles forældremyndighed. Dette gælder også situationer, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død.

I modsætning til andre dødsfaldssituationer kan en anden dog i disse situationer anmode om forældremyndigheden. Dette fremgår af § 15, stk. 1, 4. pkt., og det er en undtagelse til udgangspunktet i § 15, stk. 1, 1. og 2. pkt., hvorefter en anden ikke kan anmode om at få forældremyndigheden, hvis der er fælles forældremyndighed, og barnet havde bopæl hos den efterlevende forælder ved dødsfaldet.

Efter § 15, stk. 3, kan en anden ligeledes anmode om forældremyndigheden, hvis den ene forælder havde forældremyndigheden alene, og denne forælder har forvoldt den anden forælders død. En anmodning fra andre end den efterlevende forælder om forældremyndigheden kan i disse situationer kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den efterlevende forælder, jf. § 15, stk. 1, 5. pkt., og § 15, stk. 3, 2. pkt.

Den efterlevende forælder har således i situationer omfattet af § 15, stk. 1, 4. og 5. pkt., og § 15, stk. 3, en fortrinsstilling med hensyn til at beholde eller få forældremyndigheden. Fortrinsstillingen svarer til fortrinsstillingen i § 15, stk. 1, 3. pkt. Afgørelsen om forældremyndigheden skal dog også her efter § 4 træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Var der fælles forældremyndighed ved dødsfaldet, og boede barnet og den efterlevende forælder, der har forvoldt den anden forælders død, ikke sammen ved dødsfaldet, gælder bestemmelserne i § 15, stk. 1, 2. og 3. pkt. En anden kan således også i disse situationer anmode om forældremyndigheden.

Er der ingen, der anmoder om at få forældremyndigheden, forbliver den hos den efterlevende forælder, der har forvoldt den anden forælders død, og myndighederne har ikke mulighed for at efterprøve, om dette er den bedste løsning for barnet.

Statsforvaltningen kan behandle en anmodning om forældremyndighed, når den efterlevende forælder er sigtet for at have forvoldt den anden forælders død, dvs. inden der er afsagt endelig dom i straffesagen. Hvis der er tvist om forældremyndigheden, kan statsforvaltningen på dette stadie af sagen alene træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndighed efter § 26, mens den endelige afgørelse må afvente, at der foreligger en endelig dom i straffesagen.

Bestemmelserne, der regulerer spørgsmålet om forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, finder anvendelse, når der foreligger manddrab (straffelovens § 237), når dødsfaldet er forvoldt ved vold af særlig farlig karakter (straffelovens § 246, jf. § 245) eller når dødsfaldet skyldes hensættelse i hjælpeløs tilstand (straffelovens § 250).

3.2.1.3. Behandling og sagsoplysning

Statsforvaltningen og domstolene

Statsforvaltningen skal som udgangspunkt behandle sager om forældremyndighed efter den ene forælders død på samme måde som andre forældremyndighedssager.

Statsforvaltningen skal derfor indledningsvist indkalde parterne til et møde, medmindre det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt, jf. § 31 a. Er der uenighed om forældremyndigheden, har statsforvaltningen forskellige muligheder for at søge en mindelig løsning, f.eks. skal statsforvaltningen tilbyde børnesagkyndig rådgivning, jf. § 32.

Hvis der ikke findes en mindelig løsning, skal statsforvaltningen træffe en afgørelse om forældremyndighed. Statsforvaltningen skal efter officialprincippet (undersøgelsesprincippet) tilvejebringe et fyldestgørende faktisk og retligt grundlag for afgørelsen. Alle relevante forhold skal således belyses, og kravet til sagsoplysningen øges jo mere betydningsfulde og indgribende afgørelser, der er tale om.

Sager, hvor den ene forælder har forvoldt den andens død, kræver derfor en grundig oplysning af alle sagens omstændigheder.

Statsforvaltningen skal inddrage barnet i sagen, så der kan tages hensyn til barnets egne synspunkter efter alder og modenhed, jf. § 5, og så barnets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk, jf. § 34. Barnets perspektiv kan således belyses dels gennem samtaler med barnet, ved børnesagkyndig undersøgelse eller ved indhentelse af udtalelser fra andre myndigheder, institutioner m.v. Efter § 33 kan statsforvaltningen iværksætte børnesagkyndige undersøgelser og indhente sagkyndige erklæringer om forældrene.

Herudover findes der i bekendtgørelse nr. 1023 af 28. august 2015 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. en række yderligere bestemmelser om statsforvaltningens behandling af sager om forældremyndighed efter § 15.

Efter bekendtgørelsen kan statsforvaltningen til brug for oplysningen af sagen med parternes samtykke anmode kommunen om en udtalelse om dem og om barnet. Endvidere skal statsforvaltningen i alle sager om forældremyndighed efter en forælders død spørge skifteretten, om afdøde ved et såkaldt ”børnetestamente” har tilkendegivet, hvem der bør have tillagt

forældremyndigheden, jf. lovens § 16. Det fremgår af denne bestemmelse, at indehavere af forældremyndigheden kan tilkendegive, hvem der efter deres død bør have tillagt forældremyndigheden over barnet.

Er der en efterlevende forælder, der hverken har eller ønsker at have forældremyndigheden, skal statsforvaltningen efter § 36 normalt indhente en erklæring fra denne, inden der træffes afgørelse efter § 15, stk. 2. Erklæringen skal sikre, at den efterlevende forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, får lejlighed til at udtale sig og eventuelt selv anmode om forældremyndigheden.

Når statsforvaltningen har oplyst sagen, træffer statsforvaltningen afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. Statsforvaltningens afgørelser efter § 15 kan i modsætning til andre afgørelser, som statsforvaltningen træffer om forældremyndighed, ikke påklages til social- og indenrigsministeren (Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen), men kan indbringes for retten, jf. § 37.

Som det fremgår af afsnit 3.2.1.4., har statsforvaltningen foretaget en afdækning af behandlingen af og sagsoplysningen i sagerne. Der henvises til dette afsnit.

Efter § 14, stk. 2, kan retten ændre en afgørelse om forældremyndig, der er truffet efter § 15. Dette gælder både afgørelser om forældremyndighed efter dødsfald, der er truffet af statsforvaltningen, og afgørelser, der er truffet af retten, i situationer hvor statsforvaltningens afgørelse er blevet indbragt for retten. En anmodning om ændring af en afgørelse om forældremyndighed, der er truffet efter § 15, skal indgives til statsforvaltningen, jf. § 31. Anmodningen kan indgives af den efterlevende forælder og af enhver anden, der var part i den oprindelige afgørelse. Herudover kan anmodningen indgives af enhver, der ville kunne have ansøgt om forældremyndigheden under den oprindelige sag.

Statsforvaltningen skal behandle sådanne anmodninger som nævnt ovenfor. I modsætning til sager om forældremyndighed ved død træffer statsforvaltningen i ændringssagerne dog ikke afgørelse om forældremyndigheden. Statsforvaltningen skal i stedet søge at finde en mindelig løsning, og lykkes dette ikke, afslutter statsforvaltningen sagen. Hvis en part anmoder om det, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. § 40.

Kommunalbestyrelsen

Efter § 57 i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 8. september 2015, skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet forældremyndighedsindehaver, hvis ingen har forældremyndigheden over et barn.

I vejledning af 7. januar 2014 om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven) er der i punkt 50 og 51 nærmere redegjort for kommunens opgaver i forbindelse med udpegning af en egnet indehaver af forældremyndigheden ved død.

Det fremgår af vejledningen, at kommunen er forpligtet til at afgive en udtalelse om barnet og om eventuelle ansøgere om forældremyndigheden, hvis statsforvaltningen anmoder om det.

Kommunen må yde en aktiv indsats for at finde frem til egnede personer, hvis kommunen ikke umiddelbart er bekendt med personer, der kan komme på tale som forældremyndighedsindehaver. Kommunen må således tage kontakt til barnet, pårørende, bekendte eller andre, der står barnet nær, med henblik på at finde frem til den eller de personer, der vil være egnede til at have forældremyndigheden.

I nogle situationer, herunder i de tilfælde hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, kan det være nødvendigt at anbringe barnet eller den unge uden for hjemmet.

Inden kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om anbringelse, skal der som udgangspunkt foretages en børnefaglig undersøgelse efter servicelovens § 50. Som led i den børnefaglige undersøgelse er det vigtigt, at der foretages en grundig afdækning af barnets eller den unges familiemæssige forhold, og herunder af problemer og ressourcer hos barnet eller den unge, familien og netværket, så der kan iværksættes den bedste løsning af hensyn til barnet eller den unge.

Formålet er at sikre, at der så vidt muligt skabes kontinuitet i barnets eller den unges opvækst, og at barnet eller den unge kan vokse op i et trygt miljø, der tilbyder nære og stabile omsorgsrelationer. Det er derfor centralt, at de familiemæssige relationer understøttes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet eller den unge, så barnet eller den unge så vidt muligt bevarer et stabilt netværk i et eventuelt anbringelsesforløb. Kommunalbestyrelsen skal derfor efter servicelovens § 47 også overveje, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af barnets eller den unges familie og netværk i sagen.

Efter servicelovens § 68 b, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted.

Efter § 68 b, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen ved valg af anbringelsessted vælge det anbringelsessted, som bedst kan imødekomme barnets eller den unges behov. Kommunalbestyrelsen skal lægge vægt på anbringelsesstedets mulighed for at tilbyde et nært omsorgsmiljø og stabile voksenrelationer. Kommunalbestyrelsen skal herunder vurdere, om en anbringelse i en plejefamilie, en kommunal plejefamilie eller i en netværksplejefamilie er mest hensigtsmæssig, af hensyn til barnets eller den unges behov.

3.2.1.4. Statsforvaltningens afdækning af praksis og gennemgang af retspraksis

Statsforvaltningen har til brug for afklaring af praksis på området foretaget en afdækning af behandlingen af og sagsoplysningen i sager om forældremyndighed efter den ene forælders død.

I afdækningen har statsforvaltningen om sagsoplysningen oplyst, at der altid indhentes en udtalelse fra barnets bopælskommune om barnets behov og forhold, og at statsforvaltningen indgår i dialog med kommunen for at sikre, at udtalelsen bliver så fyldestgørende som muligt. Statsforvaltningen har også oplyst, at der herudover efter behov indhentes yderligere oplysninger om barnet, f.eks. fra barnets institution eller læge. Samtidig indhentes udtalelser og vurderinger fra kommunen og eventuelt læge eller andre om parterne, bl.a. straffeattester. Har den forælder, der har forvoldt den anden forælders død, anmodet om forældremyndigheden, indhentes der for den pågældende en udtalelse fra retspsykiatrisk afdeling.

Det fremgår videre af afdækningen, at statsforvaltningen i disse sager træffer afgørelse med afsæt i § 4 om barnets bedste.

Til brug for overvejelserne om ændring af bestemmelserne har ministeriet gennemgået trykt retspraksis i perioden 1997-2015. Af denne gennemgang kan det udledes, at også domstolenes afgørelser i disse sager træffes med afsæt i § 4 om barnets bedste.

3.2.2. Norge og Sverige

Efter *norsk ret* er udgangspunktet, ligesom efter dansk ret, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, hvis den ene forælder dør, og der ved dødsfaldet var fælles forældremyndighed.

Er den ene forælder sigtet eller tiltalt for forsætligt eller overlagt at have forvoldt den anden forælders død, skal retten efter meddelelse om dødsfaldet af egen drift tage sagen op og træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndighed. Dette gælder, uanset om den efterlevende forælder havde del i forældremyndigheden eller ej. Både den efterlevende og andre kan kræve at få del i forældremyndigheden.

Retten afgørelse træffes ud fra, en vurdering af, hvad der er bedst for barnet, og den efterlevende forælder har ikke en fortrinsstilling til at få forældremyndigheden. Når den efterlevende forælder har forvoldt den anden forælders død, kan den efterlevende forælder kun beholde eller få forældremyndigheden, hvis det klart er bedst for barnet. Hensigten hermed er at tydeliggøre, at det ikke generelt kan antages, at det vil være positivt for barnet, at den efterlevende forælder får forældremyndigheden i disse tilfælde. Afgørelsen træffes ud fra en helhedsvurdering af, hvad der er bedst for barnet.

Retten kan bestemme, at ingen skal have forældremyndigheden. I sådanne tilfælde skal retten meddele afgørelsen til de sociale myndigheder, som så skal drage omsorg for barnet.

Efter *svensk ret* er udgangspunktet også, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, hvis den ene forælder dør, og der ved dødsfaldet var fælles forældremyndighed.

I tilfælde, hvor den afdøde forælder havde eneforældremyndighed, skal retten efter anmodning fra den efterlevende forælder eller de sociale myndigheder træffe afgørelse om, at forældremyndigheden overføres til den efterlevende forælder eller til andre. Retten afgørelse træffes ud fra en vurdering af, hvad der er bedst for barnet, og den efterlevende forælder har ikke en fortrinsstilling til at få tillagt forældremyndigheden.

Der findes i svensk ret ikke særregler, som regulerer de situationer, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død. I disse situationer kan retten efter anmodning fra de sociale myndigheder træffe afgørelse om at ændre forældremyndigheden, hvis en forælder udøver forældremyndigheden på en sådan måde, at vedkommende gør sig skyldig i misbrug eller forsømmelse eller i øvrigt udøver omsorg for barnet på en sådan måde, at det medfører fare for barnets helbred eller udvikling.

3.2.3. Ministeriets overvejelser

Det er lovens klare udgangspunkt, at alle afgørelser om forældremyndighed skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Barnets bedste og belysningen af barnets perspektiv er således styrende hensyn efter loven.

Hvis den ene forælder forvolder den anden forælders død, er der tale om en yderst indgribende og belastende forandring i barnets livssituation, der afstedkommer et betydeligt behov for, at barnets behov og perspektiv belyses og overvejes nøje. Når der i disse situationer skal træffes afgørelse om forældremyndighed, bør der ikke være tvivl om, at afgørelsen træffes på grundlag af en grundig og tilbundsgående sagsoplysning og ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Som nævnt i afsnit 3.2.1.4. fremgår det af en gennemgang af praksis, at afgørelser i disse sager træffes med afsæt i § 4 om barnets bedste. Den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling ses således ikke at have en selvstændig betydning, men ses at være indeholdt i den vurdering af barnets bedste, der under alle omstændigheder skal foretages efter § 4.

Det foreslås derfor, at den lovbestemte fortrinsstilling udgår af loven. Hermed understreges det, at der altid i overensstemmelse med det generelle udgangspunkt i loven skal foretages en konkret vurdering af barnets bedste i relation til forældremyndigheden.

Dette indebærer endvidere, at bestemmelsen generelt bringes i overensstemmelse med lovens systematik og med praksis på området.

Vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal som i alle forældremyndighedssager bero på en individuel vurdering af barnets forhold – herunder barnets egen indstilling – sammenholdt med den viden og det erfaringsgrundlag, der i øvrigt foreligger. Det er et centralt delelement i denne vurdering, hvilket forhold barnet har til forældrene, herunder også slægtskabsforholdet. I forældremyndighedssager efter en forælders død vil det derfor fortsat skulle indgå som en central del af vurderingen af barnets bedste, at den efterlevende forælder er barnets eneste tilbageværende forælder.

I de tilfælde, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, skal det dog ved vurderingen af barnets bedste nøje overvejes, om denne omstændighed har skadet barnets forhold til den efterlevende forælder sådan, at det vil være bedst for barnet, at en anden har forældremyndigheden.

En afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden efter en forælders død, er betydningsfuld og kan være meget indgribende overfor barnet. Dette stiller betydelige krav til myndighedernes sagsoplysning. Der henvises til afsnit 3.2.1.4., hvor praksis er beskrevet.

Det er ministeriets opfattelse, at der i sager om forældremyndighed efter en forælders dødsfald altid skal foretages en grundig og tilbundsgående sagsoplysning sådan, at det sikres, at afgørelsen altid træffes ud fra, hvad der er bedst for det konkrete barn. Statsforvaltningen skal således inddrage barnet i sagen, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk, herunder efter behov og under hensyn til barnets alder og modenhed afholde en samtale med barnet. Statsforvaltningen skal i øvrigt belyse samtlige elementer i sagen, herunder indhente oplysninger fra

relevante myndigheder, institutioner m.v. om barnet og parterne samt om nødvendigt gennemføre en børnesagkyndig undersøgelse.

Forslagene om at lade den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling udgå af loven og om efterprøvelse af en efterlevende forælders forældremyndighed understreger ligeledes behovet for, at afgørelserne træffes på et fyldestgørende grundlag.

3.2.4. Den foreslåede ordning

Med henblik på at sikre, at det altid er barnets bedste, som er det styrende hensyn, når myndighederne træffer afgørelse om forældremyndighed efter den ene forælders død, foreslås det at lade den lovbestemte fortrinsstilling, som den efterlevende forælder i dag har til at få forældremyndigheden, udgå af forældreansvarsloven.

Hermed understreges det, at der altid i overensstemmelse med det generelle udgangspunkt i loven skal foretages en konkret vurdering af barnets bedste i relation til forældremyndigheden, og bestemmelsen bringes samtidig i overensstemmelse med lovens systematik og med praksis.

Det vil fortsat være et vigtigt delelement i vurderingen af barnets bedste, at den efterlevende er barnets eneste tilbageværende forælder.

Denne ændring af forældreansvarslovens § 15 og den foreslåede ændring af § 15 om efterprøvelse af forældremyndighed som er beskrevet i afsnit 3.3.3. gør det nødvendigt at nyaffatte § 15. For at tydeliggøre reglerne udskilles bestemmelserne om forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, til en ny bestemmelse i den foreslåede § 15 a. Herudover foretages der ikke andre indholdsmæssige ændringer af § 15, der således fortsat indholdsmæssigt svarer til beskrivelserne i afsnit 3.2.1.1. og 3.2.1.2.

I forhold til statsforvaltningens sagsoplysning vil der med den foreslåede ordning fortsat være behov for en grundig og tilbundsående undersøgelse af samtlige elementer i sagen. Dette vil blive uddybet i vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl.

Som konsekvens af forslaget om at lade den lovbestemte fortrinsstilling udgå, foreslås det, at bestemmelsen i § 16, 2. pkt., ophæves. Efter denne bestemmelse gælder den efterlevende forælders fortrinsstilling til at få eller beholde forældremyndigheden, uanset den afdøde forælders tilkendegivelse i et ”børnetestamente” om, hvem der bør have forældremyndigheden. Denne bestemmelse bliver overflødig, når den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling udgår.

3.3. Efterprøvelse af den efterlevende forælders forældremyndighed, når denne har forvoldt den anden forælders død

3.3.1. Gældende ret

Som beskrevet i afsnit 3.2.1.2. forbliver forældremyndigheden hos den efterlevende forælder, selvom denne har forvoldt den anden forælders død, hvis der ved dødsfaldet var fælles forældremyndighed, eller den efterlevende forælder havde forældremyndigheden alene. I disse situationer kan andre anmode om at få forældremyndigheden, men anmoder ingen herom, beholder

den efterlevende forælder forældremyndigheden, og myndighederne kan ikke efterprøve, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder fortsat har forældremyndigheden.

Politiets håndtering af disse sager er beskrevet i en rundskrivelse udarbejdet af Rigspolitiet. Heraf fremgår retningslinjer til politikredsene for politiets indberetning til kommunen om børn og unge under 18 år, der har behov for særlig støtte, i overensstemmelse med den såkaldte udvidede underretningspligt i servicelovens § 153, stk. 1.

Det fremgår bl.a. af rundskrivelsen, at der kan være behov for at underrette kommunen og sikre den nødvendige kontakt mellem politiet og kommunen i forbindelse med en anholdelse eller varetægtsfængsling af forældre til børn og unge under 18 år. Dette gør sig særligt gældende, såfremt den anholdte eller varetægtsfængslede har eneansvaret for børn, hvor der vil være behov for umiddelbart at drage omsorg for dem.

Det betyder i praksis, at der – hvis der i den konkrete situation er anledning til det – skal ske underretning af kommunen i forbindelse med anholdelse af forælderen.

Det fremgår endvidere af rundskrivelsen, at hvis omstændighederne tillader det, så skal det undersøges, hvorvidt der kan være børn på en adresse, hvor politiet skal foretage en anholdelse, med henblik på en eventuel varslings af kommunen forud for anholdelsen. I forbindelse med uplanlagte anholdelser, hvor det konstateres, at den pågældende forælder har eneansvaret for børn, skal politiet umiddelbart drage omsorg for børnene samtidig med, at underretning af kommunen finder sted.

Det fremgår endelig af rundskrivelsen, at samtlige politikredse skal udarbejdede nærmere procedurer for underretning af kommunerne, når der er en formodning for behov for særlig støtte til børn, herunder uden for almindelig åbningstid i kommunerne.

3.3.2. Ministeriets overvejelser

Var der ved dødsfaldet fælles forældremyndighed, og har den ene forælder forvoldt den anden forælders død, kan statsforvaltningen efter retstilstanden i dag kun behandle en sag om forældremyndighed, hvis andre anmoder om forældremyndigheden. Det betyder, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, uden at statsforvaltningen har været involveret i sagen, hvis ingen andre søger om forældremyndigheden.

En forælders dødsfald medfører altid en betydelig forandring i et barns liv. Det forhold, at den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, vil være en yderligere belastning for barnet, der afstedkommer et betydeligt behov for, at barnets behov og perspektiv belyses og overvejes nøje.

I alle sådanne tilfælde bør der derfor ske en grundig belysning og efterprøvelse af, hvad der er bedst for barnet i et fremadrettet perspektiv. Dette gælder således også i de tilfælde, hvor ingen andre søger om forældremyndigheden.

Det foreslås derfor, at statsforvaltningen skal behandle sagen, selvom barnet ikke ved dødsfaldet står uden forældremyndighedshaver, og selvom der ikke er nogen, der anmoder om forældremyndigheden. Dette medfører, at statsforvaltningen i alle sådanne tilfælde skal tage stilling

til, hvad der er bedst for barnet i relation til spørgsmålet om forældremyndighed. Statsforvaltningen skal således efterprøve, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, eller om det er bedst for barnet, at forældremyndigheden overføres til en anden.

Hvis statsforvaltningen vurderer, at det ikke er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, skal statsforvaltningen vurdere, hvem der så skal have forældremyndigheden. Som noget nyt kan statsforvaltningen således i disse sager med forslaget bestemme, at den efterlevende forælder ikke skal have forældremyndigheden, men at en anden skal have den.

Til brug for statsforvaltningens vurdering af, hvem der i disse situationer skal have forældremyndigheden, foreslås det, at kommunen også i disse sager efter anmodning fra statsforvaltningen skal medvirke til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver. Kommunen skal i den forbindelse yde en aktiv indsats for at finde frem til personer, der er egnede til at være forældremyndighedsindehavere. Hvis det er nødvendigt at anbringe barnet, skal kommunen efter de gældende regler i serviceloven vurdere, om barnet skal anbringes i en plejefamilie, en kommunal plejefamilie eller i en netværksplejefamilie, hvis det konkret vurderes at være hensigtsmæssigt af hensyn til barnets eller den unges behov.

For nærmere om statsforvaltningens vurdering af, hvad der i den givne situation er bedst for barnet, og om statsforvaltningens sagsoplysning, henvises til ministeriets overvejelser i afsnit 3.2.3.

For at understøtte at statsforvaltningen bliver opmærksom på disse sager, vil kommunen fremover skulle videresende den underretning, som kommunen modtager fra politiet, når børn har behov for særlig støtte, idet den ene forælder har forvoldt den anden forælders død til statsforvaltningen. Herefter indleder statsforvaltningen behandlingen af forældremyndighedssagen.

3.3.3. Den foreslåede ordning

Har den ene forælder forvoldt den anden forælders død, og havde forældrene ved dødsfaldet fælles forældremyndighed, foreslås det, at statsforvaltningen altid skal efterprøve, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder fortsat har forældremyndigheden, eller om en anden skal have forældremyndigheden. Dette forslag indarbejdes i den foreslåede nye bestemmelse i § 15 a, om forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, jf. afsnit 3.2.4.

Den foreslåede efterprøvelse forudsætter, at statsforvaltningen bliver informeret, når en forælder bliver sigtet for at have forvoldt den anden forælders død.

I sager, hvor den ene forælder sigtes for at have forvoldt den anden forælders død, vil den efterlevende forælder i praksis altid blive anholdt og varetægtsfængslet, og politiet vil i overensstemmelse med ovenstående retningslinjer skulle underrette kommunen, hvis den pågældende står tilbage med eneansvaret for børn.

Med den foreslåede ordning skal politiet i forbindelse med opfyldelsen af politiets udvidede underretningspligt efter serviceloven underrette kommunen, hvis grunden til barnets behov for særlig støtte beror på, at den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og i den

forbindelse oplyse, hvad den pågældende forælder er sigtet for. Kommunen informerer herefter statsforvaltningen herom.

Det vil i politiets retningslinjer blive præciseret, at der i tilfælde, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, altid skal ske underretning til kommunen, samt hvad en sådan underretning nærmere skal indeholde. Underretningen af kommunen vil endvidere blive forudsat indarbejdet i de efter rundskrivelsen lokalt fastsatte procedurer for underretning af kommunerne. Videregivelsen af oplysninger forudsættes at ske i overensstemmelse med persondataloven.

Samtidig foreslås det, at kommunen også i disse sager skal medvirke til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver. Efter den foreslåede ændring skal kommunen, hvis statsforvaltningen anmoder om det, således som noget nyt medvirke til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver, selvom den efterlevende forælder fortsat har forældremyndigheden, og ingen andre anmoder om forældremyndigheden. Dette forslag gennemføres ved, at der i servicelovens § 57 indsættes et nyt stk. 2.

3.4. Forældremyndighed til samlevende par

3.4.1. Gældende ret

Forældre, der er gift med hinanden, har efter forældreansvarslovens § 6 fælles forældremyndighed.

Forældre, der ikke er gift med hinanden, har fælles forældremyndighed, hvis de har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Ugifte forældre kan herudover i forbindelse med barnets fødsel afgive erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet og dermed få fælles forældremyndighed. Endelig kan ugifte forældre få fælles forældremyndighed ved at anmelde en aftale herom til statsforvaltningen. Dette fremgår af lovens §§ 7 og 9.

Efter § 13, stk. 2, kan forældremyndigheden ved aftale godkendt af statsforvaltningen overføres til andre end forældre. Er en sag om forældremyndighed indbragt for retten, kan aftalen godkendes af retten. Efter § 4 træffes afgørelsen om godkendelse af aftalen ud fra, hvad der er bedst for barnet. Det er ikke en betingelse, at der består et slægtskabsforhold mellem barnet og den, forældremyndigheden overføres til, ligesom det ikke er en betingelse, at der har været etableret kontakt mellem dem inden overførslen af forældremyndighed.

Bestemmelsen i § 13, stk. 2, giver en forældremyndighedsindehaver mulighed for at overføre forældremyndigheden til en anden, der dermed bliver forældremyndighedsindehaver. Dette kan f.eks. være relevant, hvis forældremyndighedsindehaveren pga. sygdom ikke kan varetage forældremyndigheden.

I § 13, stk. 2, 2. pkt., præciseres det, at forældremyndigheden kan overføres til et ægtepar i forening. Hvis forældremyndigheden ønskes overført til en gift person, er det dog ikke et krav, at forældremyndigheden også overføres til den pågældendes ægtefælle, sådan at de har fælles forældremyndighed.

Endvidere kan forældremyndigheden efter § 13, stk. 2, 2. pkt., overføres til den ene forælder og dennes ægtefælle. Dette omfatter også mulighed for, at en forælder, der har forældremyndigheden alene, kan aftale fælles forældremyndighed med sin ægtefælle.

Derimod kan forældremyndighed ikke overføres til et samlevende par, og en forælder, der har forældremyndigheden alene, kan heller ikke aftale fælles forældremyndighed med sin samlever.

Der er ikke noget til hinder for ved aftale at overføre forældremyndigheden til en person, der samlever med en anden person. Vurderingen af, om en sådan aftale kan godkendes, sker ud fra en vurdering af, hvad der er bedst for barnet, jf. § 4.

Som nævnt ovenfor indeholder forældreansvarsloven i § 15 regler om forældremyndighed efter en forælders død. Bestemmelsen indeholder i stk. 4 en bestemmelse, der svarer til § 13, stk. 2, 2. pkt. Det er således muligt i dødsfaldssituationerne at overføre forældremyndigheden til et ægtepar, men det er ikke muligt at overføre forældremyndigheden til et samlevende par.

Ved lov nr. 1525 af 27. december 2014 om ændring af adoptionsloven, forældreansvarsloven og lov om dansk indfødsret (Adgang for samlevende til at adoptere sammen m.v.) fik samlevende par mulighed for at adoptere sammen. Der blev endvidere skabt mulighed for, at en samlever kan adoptere sin samlevers barn (stedbarnsadoption). Indtil lovændringen havde kun ægtefæller kunnet adoptere sammen. Der henvises navnlig til adoptionslovens § 5.

Ved samlevende par i adoptionslovens forstand forstås par, der lever i stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter. Der henvises til bemærkningerne til ovennævnte lov, jf. L 26 forslag til lov om ændring af adoptionsloven (Adgang for samlevende til at adoptere sammen), Folketingstidende A 2014-15, side 4. Afgørende for, om der er tale om et parforhold af ægteskabslignende karakter, er, at parret har haft et sammenhængende samliv af mindst 2½ års varighed, normalt på fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til det tidspunkt, hvor de ansøger tilladelse til adoption.

Efter § 1 i bekendtgørelse nr. 1125 af 24. september 2015 om adoption defineres en samlever sådan: En person, der har haft et sammenhængende samliv i et ægteskabslignende forhold, der i udgangspunkt har varet mindst 2½ år. Det er i bekendtgørelsens § 20 fastsat, at ægtepar eller samlevende par kun kan godkendes som adoptanter, hvis de på ansøgningstidspunktet har levet sammen i mindst 2½ år. Det fremgår af adoptionsvejledningen (vejledning af 17. september 2015), at dette krav skal sikre, at ansøgerne lever i et stabilt parforhold, hvilket anses for at være en forudsætning for et gunstigt adoptionsforløb. Det kræves normalt, at ansøgerne i mindst 2½ år har haft fælles folkeregisteradresse. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, vil samlivskravet kunne fraviges.

Efter forældreansvarslovens § 7 a har forældre, der sammen har adopteret et barn, fælles forældremyndighed. Endvidere har forældre fælles forældremyndighed, når den ene har adopteret den andens barn (stedbarnsadoption).

3.4.2. Ministeriets overvejelser

Det er udgangspunktet i forældreansvarsloven, at forældre har fælles forældremyndighed, uanset om de bor sammen eller hver for sig, og uanset om de er gift med hinanden eller ej. Det er således i dag helt almindeligt at være ugifte samlevende forældre med fælles forældremyndighed.

Når forældremyndighed skal overføres fra barnets forældre til andre, er det imidlertid ikke muligt at overføre forældremyndigheden til et samlevende par, der ikke er gift med hinanden, men derimod kun til et ægtepar. En forælder, der har forældremyndigheden alene, kan heller ikke aftale fælles forældremyndighed med sin samlever, men kun med sin ægtefælle.

Efter de gældende regler kan et samlevende par have fælles forældremyndighed over deres fælles børn, men hvis moren til et barn ønsker at overføre forældremyndigheden til sin søster – barnets moster – og mosterens samlever, kan dette ikke lade sig gøre.

Mulighederne for at etablere fælles forældremyndighed – også for andre end barnets forældre – bør være i tråd med de almindelige familiemønstre, således at ægtepar og samlevende par har samme mulighed for at få overført forældremyndighed. Derved får myndighederne bedre muligheder for at placere forældremyndigheden ud fra hensynet til det konkrete barn. Reglerne om forældremyndighed bringes dermed på linje med andre dele af den familieretlige lovgivning, hvor det er uden betydning, om forældrene er gift med hinanden. Ud over de ovennævnte regler om adoption er dette eksempelvis også tilfældet for så vidt angår bestemmelserne om samvær i forældreansvarsloven og bestemmelserne om børnebidrag i lov om børns forsørgelse.

Af hensyn til barnet bør overførsel af forældremyndighed til et samlevende par, sådan at de får fælles forældremyndighed, dog som udgangspunkt betinges af, at parret lever i et stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter. Dette svarer til betingelserne for, at et samlevende par kan adoptere sammen.

3.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at forældreansvarslovens § 13, stk. 2, ændres, sådan at det bliver muligt at overføre forældremyndighed til samlevende par. Det skal således ikke længere være en betingelse for at overføre forældremyndighed til et par, at de er gift med hinanden.

Det afgørende set ud fra hensynet til barnet må som anført i afsnit 3.4.2. være, at der er tale om et stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter, hvilket som udgangspunkt forudsætter, at parret har haft et sammenhængende samliv af mindst 2½ års varighed, normalt på fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til overførslen af forældremyndigheden. Samlivskravet kan dog fraviges, hvis der foreligger særlige omstændigheder.

Opfylder et par ikke dette samlivskrav, er der ikke noget til hinder for at overføre forældremyndigheden til den ene samlever.

4. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Forslaget om at kunne overføre forældremyndighed til et samlevende par i forening, sådan at de får fælles forældremyndighed, vil medføre øget ligestilling mellem ægtefæller og ugifte samlevende.

Lovforslaget vil ikke berøre den kønsmæssige ligestilling, idet forslaget i lighed med, hvad der gælder for ægtefæller, omfatter samlevende af begge køn.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Det vil fremover være muligt at overføre forældremyndigheden til et samlevende par sådan, at de får fælles forældremyndighed på samme måde, som det i dag er muligt at overføre forældremyndighed til ægtepar.

8. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 29. september 2015 til den 27. oktober 2015 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Ankestyrelsen, Barnets Tarv Nu, Bedsteforældrene – imod forældreansvarsloven, Byretterne, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Daspcan – Dansk Selskab til Forebyggelse af Børnemishandling og Omsorgssvigt, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, Et barn to forældre, FBU ForældreLANDSforeningen, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, HK/Danmark, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Institut for Menneskerettigheder, Kommunernes Landsforening, Kvinderådet, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Mandekrisecentret, Mødrehjælpen, Red Barnet, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigspolitiet, Statsforvaltningen, Vestre Landsret, Østre Landsret.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre	Negative konsekvenser/mer-
--	------------------------------	----------------------------

	udgifter	udgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, regioner og kommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for det offentlige	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Det vil fremover være muligt at overføre forældremyndigheden til et samlevende par sådan, at de får fælles forældremyndighed på samme måde, som det i dag er muligt at overføre forældremyndighed til ægtepar.	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter den gældende bestemmelse i forældreansvarslovens § 13, stk. 2, 2. pkt., kan forældremyndighed ved aftale godkendt af statsforvaltningen eller retten overføres til et ægtepar, herunder den ene forælder og dennes ægtefælle.

Den foreslåede ændring af bestemmelsen betyder, at forældremyndighed kan overføres til et samlevende par på samme måde som til ægtepar. På den måde får parret fælles forældremyndighed. Forældremyndighed vil også kunne overføres til en forælder og dennes samlever, og en forælder, der har forældremyndigheden alene, vil kunne aftale fælles forældremyndighed med sin samlever.

Ved samlevende par forstås par, der lever i et stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter. Afgørende for, om der er tale om et parforhold af ægteskabslignende karakter, er efter den foreslåede bestemmelse, at parret som udgangspunkt har haft et sammenhængende samliv af mindst 2½ års varighed, normalt på fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til overførslen af forældremyndigheden. Andre elementer, der bekræfter eller afkræfter forholdets karakter af ægteskabslignende, kan også tages i betragtning.

Efter den foreslåede bestemmelse kan længden af samliv efter en konkret og individuel vurdering fraviges. Det kunne f.eks. være tilfældet, hvis det vil være bedst for barnet, at det samlevende par har fælles forældremyndighed, fordi den af dem, som barnet er mest knyttet til, på grund af udlandsrejser i perioder har svært ved at udøve forældremyndigheden. Ved fælles

forældremyndighed vil forældremyndigheden i disse fraværsperioder kunne udøves af den anden samlever.

I det tilfælde, hvor et samlevende par har haft et kortere samliv, kan forældremyndigheden overføres til den ene samlever. De samlevende kan derefter aftale fælles forældremyndighed, når de opfylder betingelserne herfor.

Efter § 4 træffes afgørelsen om godkendelse af aftaler om overførsel af forældremyndighed ud fra, hvad der er bedst for barnet. Det er ikke en betingelse, at der består et slægtskabsforhold mellem barnet og den, forældremyndigheden overføres til, ligesom det ikke er en betingelse, at der har været etableret kontakt mellem dem inden overførslen af forældremyndighed.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.4.

Til nr. 2

Som det fremgår af overvejelserne i afsnit 3.2.3. og 3.3.2., foreslås det, at der foretages to ændringer af reglerne i forældreansvarslovens § 15 om forældremyndighed efter en forælders død. For det første skal statsforvaltningen – hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og der ved dødsfaldet var fælles forældremyndighed – altid efterprøve, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder fortsat har forældremyndigheden, eller om forældremyndigheden skal overføres til en anden. For det andet skal den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling til at have forældremyndigheden udgå, sådan at forældremyndighedsspørgsmålet alene skal afgøres ud fra, hvad der er bedst for barnet. Det sidstnævnte forslag skal gælde i alle sager om forældremyndighed, når den ene forælder dør.

Herudover foretages der ikke indholdsmæssige ændringer af § 15, men de foreslåede ændringer gør det nødvendigt at omstrukturere og nyaffatte bestemmelsen. For at tydeliggøre reglerne om forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, udskilles disse regler til en ny bestemmelse i den foreslåede § 15 a.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 regulerer placeringen af forældremyndigheden i alle situationer, hvor en forælder afgår ved døden.

Efter *stk. 1* har den efterlevende forælder forældremyndigheden alene, når en forælder dør, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed. Dette gælder også, selvom barnet ikke boede sammen med den efterlevende forælder eller ikke havde nogen kontakt med den efterlevende forælder. Dette svarer til retsstillingen i dag, jf. den gældende bestemmelse i § 15, stk. 1, 1. pkt.

Hvis der ved dødsfaldet var fælles forældremyndighed, og den efterlevende forælder boede sammen med barnet, kan ingen andre anmode om forældremyndigheden. Dette svarer til retstilstanden i dag.

I to situationer kan andre anmode om forældremyndigheden. Reglerne herom findes i de foreslåede bestemmelser i § 15, stk. 2, og § 15 a, stk. 1.

Efter § 15, *stk. 2*, kan andre i forbindelse med dødsfaldet anmode om at få forældremyndigheden, hvis den efterlevende forælder i en situation omfattet af § 15, *stk. 1*, har forældremyndigheden alene, og barnet ved dødsfaldet ikke havde bopæl hos den efterlevende forælder.

Er der ingen, der anmoder om forældremyndigheden, forbliver forældremyndigheden hos den efterlevende forælder.

Som beskrevet i de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2., skal afgørelser efter den foreslåede ordning alene træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og under hensyntagen til barnets egne synspunkter. Den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling i den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 1, 3. pkt.*, til at have forældremyndigheden foreslås således ikke videreført.

Der foreslås ingen ændringer i, hvem der kan anmode om forældremyndigheden. Det er således ikke kun medlemmer af barnets familie, der kan anmode om forældremyndigheden, og det er heller ikke en betingelse for at anmode om forældremyndigheden, at ansøgeren og barnet kender hinanden. Dette skyldes, at afgørelsen om forældremyndigheden som nævnt skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Der foreslås heller ingen ændring i, hvornår en anmodning om forældremyndighed i disse tilfælde skal indgives til statsforvaltningen. En anmodning skal således fortsat indgives i forbindelse med dødsfaldet.

Hvis barnet ved dødsfaldet opholdt sig lige meget hos hver af forældrene (deleordning), skal det vurderes ud fra de almindelige betingelser for at blive anset som bopælsforælder, om barnet havde bopæl hos den efterlevende forælder i relation til § 15, *stk. 2*.

Den foreslåede *stk. 2* svarer til retsstillingen i dag, jf. den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 1, 2. pkt.*

§ 15, *stk. 3*, regulerer forældremyndigheden, når en forælder, der har forældremyndigheden alene, dør, og når der er fælles forældremyndighed, og begge forældre dør. I den foreslåede bestemmelse i § 15 a, *stk. 2*, præciseres det, at § 15, *stk. 3*, også finder anvendelse, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 3* bestemmer statsforvaltningen i disse situationer, hvem der skal have forældremyndigheden. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at der altid udpeges en forældremyndighedsindehaver, hvis et dødsfald medfører, at et barn står uden forældremyndighedsindehaver. *Stk. 3* svarer til retsstillingen i dag, jf. den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 2, 1. pkt.*

Afgørelse om forældremyndigheden efter § 15, *stk. 3*, skal efter § 4 træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Som nævnt ovenfor videreføres den efterlevendes lovbestemte fortrinsstilling i den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 2, 2. pkt.*, ikke.

Det præciseres i bestemmelsen, at en efterlevende forælder og andre kan anmode om forældremyndigheden, hvilket svarer til den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 3*.

Hvis der er flere ansøgere, vil statsforvaltningen ud fra, hvad der er bedst for barnet, skulle tage stilling til, hvem der skal have forældremyndigheden. Statsforvaltningen er imidlertid ikke bundet

til at udpege en forældremyndighedsindehaver blandt ansøgerne. Hvis ingen af ansøgerne skønnes egnede til at have forældremyndigheden, skal statsforvaltningen søge at finde en egnet forældremyndighedsindehaver. Dette gælder også, selvom der kun er en ansøger, herunder hvis ansøgeren er den efterlevende forælder.

Hvis ingen anmoder om forældremyndigheden, kan statsforvaltningen kontakte kommunen, idet kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 57 i fornødent omfang skal medvirke til, at der udpeges en egnet forældremyndighedsindehaver, når ingen har forældremyndigheden. Dette gælder også, selvom der er nogen, der har anmodet om forældremyndigheden, men statsforvaltningen ikke mener, at der blandt ansøgerne er en egnet forældremyndighedsindehaver.

Stk. 3 indeholder ingen tidsfrist for, hvornår en anmodning om forældremyndigheden skal indgives. Statsforvaltningen må derfor tilrettelægge behandlingen af disse sager sådan, at alle interesserede forældremyndighedsindehavere inddrages.

Den foreslåede bestemmelse i § 15, *stk. 4*, svarer indholdsmæssigt til den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 4*. Henvisningen til § 13, *stk. 2, 2. pkt.*, indebærer, at forældremyndigheden i sager efter § 15, *stk. 2 og 3*, kan tillægges et ægtepar eller et samlevende par, således at de har fælles forældremyndighed. Der henvises til den foreslåede ændring af forældreansvarslovens § 13, *stk. 2, 2. pkt.*, i lovforslagets § 1, *nr. 1*.

Som nævnt ovenfor foreslås det, at særreglerne om forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, udskilles til en ny bestemmelse i § 15 *a*.

Efter § 15 *a, stk. 1*, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om, hvorvidt forældremyndigheden skal forblive hos den efterlevende forælder, eller om en anden skal have forældremyndigheden, hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og der ved dødsfaldet var fælles forældremyndighed. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvis den efterlevende forælder ved dødsfaldet havde forældremyndigheden alene. I disse situationer kan andre anmode om forældremyndigheden. Hermed svarer den foreslåede ordning til de gældende bestemmelser i § 15, *stk. 1, 3. pkt.*, og § 15, *stk. 3, 1. pkt.*

Som noget nyt foreslås det med bestemmelsen, at statsforvaltningen skal tage stilling til forældremyndigheden, selvom barnet ikke ved dødsfaldet står uden forældremyndighedshaver, og selvom der ikke er nogen, der anmoder om forældremyndigheden i stedet for den efterlevende forælder. Efter forslaget skal statsforvaltningen således i alle tilfælde, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, tage stilling til, hvad der er bedst for barnet i relation til spørgsmålet om forældremyndighed. Statsforvaltningen skal således efterprøve, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, eller om det er bedst for barnet, at forældremyndigheden overføres til en anden.

For at understøtte at statsforvaltningen bliver opmærksom på disse sager, vil kommunen fremover skulle videresende den underretning, som kommunen modtager fra politiet, når barnet har behov for særlig støtte idet den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, til statsforvaltningen. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.3.3. Herefter indleder statsforvaltningen behandlingen af forældremyndighedssagen.

Hvis statsforvaltningen vurderer, at det ikke er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, skal statsforvaltningen vurdere, hvem der så skal have forældremyndigheden. Som noget nyt kan statsforvaltningen således i disse sager bestemme, at den efterlevende forælder ikke skal beholde forældremyndigheden, og at en anden skal have den.

Til brug for statsforvaltningens vurdering af, hvem der i disse situationer skal have forældremyndigheden, foreslås det, at kommunen også i disse sager, efter anmodning fra statsforvaltningen, skal medvirke til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver. Der henvises herom til den foreslåede ændring af servicelovens § 57, jf. forslaget § 2.

Som beskrevet i de almindelige bemærkninger i afsnit 3.2 og 3.3., skal afgørelser efter den foreslåede ordning alene træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling i de gældende bestemmelser i § 15, stk. 1, 5. pkt., og § 15, stk. 3, 2. pkt., til at have forældremyndigheden videreføres således ikke.

Ligesom ved den foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 2 og 3, foreslås der ingen ændringer i, hvem der kan anmode om forældremyndigheden, og bestemmelsen afskærer således ingen fra at anmode herom. Der foreslås heller ikke ændring af, hvornår en anmodning om forældremyndighed i disse tilfælde skal indgives til statsforvaltningen. Det er derfor ikke ved den foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 2, en betingelse, at anmodningen indgives ”i forbindelse med dødsfaldet”. Dette skyldes, at der i situationer, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, kan gå nogen tid efter dødsfaldet, før det bliver fastslået ved dom, om det er den efterlevende forælder, der er gerningsmanden. Omvendt må det forudsættes, at anmodningen fremsættes, inden der er gået længere tid efter dommen. Statsforvaltningen må derfor tilrettelægge behandlingen af disse sager sådan, at alle der er interesseret i at få forældremyndigheden inddrages.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 a, *stk. 2*, præciserer, at den foreslåede bestemmelse i § 15, *stk. 3*, finder anvendelse, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og den afdøde forælder havde forældremyndigheden alene. Disse situationer er i dag omfattet af den gældende bestemmelse i § 15, *stk. 2*, der omfatter alle dødsfaldssituationer.

De foreslåede bestemmelser i § 15 a, *stk. 1* og *2*, skal ligesom de gældende bestemmelser om forældremyndighed, når den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, finde anvendelse, når der foreligger manddrab (straffelovens § 237), når dødsfaldet er forvoldt ved vold af særlig farlig karakter (straffelovens § 246, jf. § 245), og når dødsfaldet skyldes hensættelse i hjælpeløs tilstand (straffelovens § 250). Dette omfatter også medvirken til de nævnte gerninger, jf. straffelovens § 23.

Ligesom efter den gældende ordning kan statsforvaltningen behandle en anmodning om forældremyndighed efter § 15 a, når den efterlevende forælder er sigtet for at have forvoldt den anden forælders død, dvs. inden der er afsagt endelig dom i straffesagen. Hvis der er tvist om forældremyndigheden, kan statsforvaltningen på dette stadie af sagen dog alene træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 26, mens den endelige afgørelse må afvente, at der foreligger en endelig dom i straffesagen.

Den foreslåede bestemmelse i § 15 a, *stk. 3*, svarer til den foreslåede bestemmelse i § 15, *stk. 4*.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2. og 3.3.

Til nr. 3

Som konsekvens af forslaget om at lade den efterlevende forælders lovbestemte fortrinsstilling udgå (lovforslagets § 1, nr. 2,) foreslås det, at bestemmelsen i § 16, 2. pkt., ophæves. Efter denne bestemmelse gælder den efterlevende forælders fortrinsstilling, uanset den afdøde forælders tilkendegivelse af, hvem der bør have tillagt forældremyndigheden. Denne bestemmelse bliver således overflødig, når den lovbestemte fortrinsstilling udgår.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.

Til nr. 4

§ 36, stk. 1, indeholder en bestemmelse om behandlingen af sager om forældremyndighed, når en forælder, der havde forældremyndigheden alene, dør, dvs. sager efter § 15, stk. 2, hvor ingen efter dødsfaldet har forældremyndigheden. I disse sager skal statsforvaltningen til brug for afgørelsen om forældremyndighed indhente en erklæring fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Erklæringen skal sikre, at den efterlevende forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, får lejlighed til at udtale sig og eventuelt selv anmode om at få forældremyndigheden.

Som det fremgår af forslagens § 1, nr. 2, flyttes bestemmelsen i § 15, stk. 2, indholdsmæssigt til § 15, stk. 3, idet sager, hvor den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og den afdøde forælder havde forældremyndigheden alene, dog skal behandles efter den foreslåede bestemmelse i § 15 a, stk. 2. Som en konsekvens af disse ændringer foreslås henvisningen i § 36, stk. 1, til § 15, stk. 2, ændret til henvisninger til § 15, stk. 3, og § 15 a, stk. 2. Samtidig foretages enkelte sproglige moderniseringer af bestemmelsen.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2. og 3.3.

Til nr. 5

Efter § 37, 1. pkt., træffer statsforvaltningen afgørelser efter § 15 om forældremyndighed efter dødsfald, og efter 2. pkt. indbringer statsforvaltningen afgørelsen for retten, hvis en part anmoder herom. Det fremgår af de foreslåede nye bestemmelser i §§ 15 og 15 a (forslagets § 1, nr. 2), at afgørelser om forældremyndighed ved en forælders død træffes af statsforvaltningen. Den første del af bestemmelsen (1. pkt.) foreslås derfor ophævet, og i den anden del af bestemmelsen (2. pkt.) foreslås der indsat en henvisning til de nye bestemmelser i §§ 15 og 15 a.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2.

Til § 2

Efter servicelovens § 57 skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet forældremyndighedsindehaver, hvis ingen har forældremyndigheden over et barn.

Det foreslås, at der i bestemmelsen indsættes et nyt stk. 2, hvorefter kommunalbestyrelsen også skal medvirke til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver, når statsforvaltningen til brug for

behandlingen af en sag efter den foreslåede nye bestemmelse i § 15 a, stk. 1, (forslagets § 1, nr. 2,) anmoder herom. Det fremgår af den foreslåede nye bestemmelse i § 15 a, stk. 1, at statsforvaltningen skal træffe afgørelse om, hvorvidt forældremyndigheden skal forblive hos den efterlevende forælder, eller om en anden skal have forældremyndigheden, hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og den efterlevende forælder efter den foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 1, har forældremyndigheden alene. Statsforvaltningen skal således efterprøve, om det er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, eller om det er bedst for barnet, at forældremyndigheden overføres til en anden.

Hvis statsforvaltningen vurderer, at det ikke er bedst for barnet, at den efterlevende forælder beholder forældremyndigheden, skal statsforvaltningen vurdere, hvem der så skal have forældremyndigheden. Til brug for denne vurdering skal kommunen med den foreslåede nye bestemmelse efter anmodning fra statsforvaltningen medvirke til at finde en egnet forældremyndighedsindehaver.

Kommunen skal i den forbindelse yde en aktiv indsats for at finde frem til personer, typisk i barnets umiddelbare familie eller netværk, der vil være egnede til at blive udpeget som forældremyndighedsindehaver.

Såfremt kommunen har udarbejdet en børnefaglig undersøgelse efter reglerne i servicelovens 50, kan der tage udgangspunkt i den afdækning af barnets eller den unges forhold og herunder ressourcer og problemer hos barnet eller den unge, familien og netværket, der indgår heri.

Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit 3.2. og 3.3.

Til § 3

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. marts 2016.

Dette indebærer, at de nye regler om forældremyndighed ved en forælders død (lovforslaget § 1, nr. 2) også finder anvendelse på forældremyndighedssager, der er under behandling ved lovens ikrafttræden. Afskaffelsen af den lovbestemte fortrinsstilling vil således også finde anvendelse i sager, som statsforvaltningen har under behandling ved lovens ikrafttræden, og i sager, hvor statsforvaltningens afgørelse er indbragt for retten, og som ved lovens ikrafttræden ikke er færdigbehandlet.

På samme måde vil reglerne om fælles forældremyndighed til samlevende par (forslagets § 1, nr. 1) også finde anvendelse på forældremyndighedssager, der er under behandling ved lovens ikrafttræden.

Til § 4

Bestemmelsen i § 4 vedrører lovens territoriale område.

Det foreslås i stk. 1, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland.

I stk. 2 foreslås det, at lovens § 1 ved kongelig anordning helt eller delvist kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Forældreansvarsloven er ikke sat i kraft for Færøerne. Reglerne om forældremyndighed og samvær m.v. findes i anordning nr. 228 af 15. marts 2007 om ikrafttræden for Færøerne af lov om forældremyndighed og samvær. Forældreansvarsloven er heller ikke sat i kraft for Grønland. Reglerne om forældremyndighed og samvær m.v. findes i anordning nr. 306 af 14. maj 1993 om ikrafttræden for Grønland af myndighedsloven. Forældreansvarsloven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland.

Servicebogen gælder ikke for og kan ikke sættes i kraft for Færøerne og Grønland. Den foreslåede ændring af servicebogen skal derfor ikke kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov Gældende formulering Lovforslaget

§ 1

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1085 af 7. oktober 2014, som ændret ved § 2 i lov nr. 1525 af 27. december 2014, § 1 i lov nr. 270 af 25. marts 2015 og § 3 i lov nr. 530 af 29. april 2015, foretages følgende ændringer:

§ 13. [...]

Stk. 2. Forældremyndigheden kan ved aftale godkendt af statsforvaltningen overføres til andre end forældre. Forældremyndigheden kan overføres til et ægtepar i forening, herunder til den ene forælder og dennes ægtefælle. Er en sag om forældremyndighed indbragt for retten, kan aftalen godkendes af retten.

1. I § 13, *stk. 2, 2. pkt.*, indsættes efter "ægtepar": "eller et samlevende par", og efter "ægtefælle" indsættes: "eller samlever".

§ 15. Har forældre fælles forældremyndighed, og dør den ene forælder, forbliver forældremyndigheden hos den anden. Har barnet ved dødsfaldet ikke bopæl hos den længstlevende, kan en anden i forbindelse med dødsfaldet anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod, at forældremyndigheden forbliver hos den længstlevende. Har barnet ved dødsfaldet bopæl hos den længstlevende, og har denne forvoldt den anden forældremyndighedsindehavers død, kan en anden anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den længstlevende.

2. § 15 ophæves og i stedet indsættes:

"§ 15. Hvis en forælder dør, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed, har den efterlevende forælder forældremyndigheden alene, jf. dog stk. 2 og § 15 a, stk. 1.

Stk. 2. Har en forælder forældremyndigheden alene, og dør denne, eller bevirker et dødsfald i øvrigt, at ingen har forældremyndigheden, bestemmes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, hvem der skal have forældremyndigheden. Anmoder den

Stk. 2. Hvis den efterlevende forælder i en situation omfattet af stk. 1 har forældremyndigheden alene, og barnet ved dødsfaldet ikke havde bopæl hos den efterlevende forælder, kan andre i forbindelse med dødsfaldet anmode om

længstlevende forælder om forældremyndigheden, imødekommes anmodningen, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det.

Stk. 3. Har en forælder forældremyndigheden alene, og har denne forvoldt den anden forælders død, kan en anden anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den længstlevende.

Stk. 4. Forældremyndigheden kan tillægges et ægtepar i forening, herunder den længstlevende forælder og dennes ægtefælle.

§ 16. Indehavere af forældremyndigheden kan tilkendegive, hvem der efter deres død bør have tillagt forældremyndigheden. Den længstlevendes fortrinsstilling efter § 15 gælder dog uanset en modsat tilkendegivelse.

§ 36. Inden en aftale om forældremyndighed efter § 13, stk. 2, godkendes eller der træffes afgørelse herom efter § 15, stk. 2, skal statsforvaltningen indhente en erklæring fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Stk. 2-3. [...]

§ 37. Statsforvaltningen træffer afgørelser efter

forældremyndigheden. Statsforvaltningen træffer afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden.

Stk. 3. Dør en forælder, der har forældremyndigheden alene, kan en efterlevende forælder og andre anmode om forældremyndigheden. Statsforvaltningen træffer afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. Det samme gælder, når der er fælles forældremyndighed, og begge forældre dør.

Stk. 4. I sager omfattet af stk. 2 og 3 finder § 13, stk. 2, 2. pkt., tilsvarende anvendelse.

§ 15 a. Hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed, eller den efterlevende forælder havde forældremyndigheden alene, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om, hvorvidt forældremyndigheden skal forblive hos den efterlevende forælder, eller om en anden skal have forældremyndigheden.

Stk. 2. Hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og den afdøde forælder havde forældremyndigheden alene, finder § 15, stk. 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. I sager omfattet af stk. 1 finder § 13, stk. 2, 2. pkt., tilsvarende anvendelse."

3. I § 16 ophæves 2. pkt.

4. I § 36, stk. 1, ændres "godkendes eller der træffes afgørelse herom efter § 15, stk. 2," til: "godkendes, eller der træffes afgørelse om forældremyndighed efter § 15, stk. 3, eller § 15 a, stk. 2,".

5. I § 37 ophæves 1. pkt., og i 2. pkt. ændres

§ 15 om forældremyndighed efter dødsfald. Statsforvaltningen indbringer afgørelsen for retten, hvis en part inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende, anmoder herom.

"afgørelsen" til: "en afgørelse efter § 15 eller § 15 a".

§ 2

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 8. september 2015, foretages følgende ændring:

§ 57. [...]

1. I § 57 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse, når statsforvaltningen til brug for behandlingen af en sag efter forældreansvarslovens § 15 a, stk. 1, anmoder kommunalbestyrelsen herom.*”

§ 3

Loven træder i kraft den 1. marts 2016.

§ 4

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.